

APTARTI ŠIAURĖS LIETUVOS ŽEMUMŲ SUNKIOS GRANULIOMETRINĖS SUDĖTIES DIRVOŽEMIŲ KLASIFIKAVIMO BEI RACIONALIAUS ŪKINIO NAUDOJIMO KLAUSIMAI

Šių metų spalio 4–5 dienomis vykusio Lietuvos dirvožemininkų draugijos (LDD) mokslinė konferencija-ekspedicija buvo ypatinga net keletu aspektų. Visų pirma, norime pasidžiaugti, kad šalies dirvožemininkai šiuo renginiu paminėjo brandų savo veiklos 60-mečio jubiliejų, kuris simboliškai sutapo su Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiu. Šiųmetė ekspedicija tapo integralia Aleksandro Stulginskio universitete vykusios tarptautinės mokslinės konferencijos „Agroekosistemų tvarumas: anglies sancaupų dirvožemyje, maisto saugos ir klimato pokyčių sąsajos“ (AgroEco2018) dalimi. Šis faktas liudija tiek LDD veiklos pripažinimą, tiek ir išaugusias draugijos bendradarbiavimo su kitais partneriais galimybes. Tokio bendradarbiavimo sinergija sukuria dar didesnę pridėtinę vertę visiems jo dalyviams – tarptautinės AgroEco2018 konferencijos svečiai iš užsienio (Lenkijos, Latvijos ir kt. šalių) turėjo puikią galimybę dalyvauti dviejų dienų pokonferencinėje ekspedicijoje, kaip tai yra įprasta daugelyje didelių ir svarbių mokslinių renginių. Tuo tarpu Lietuvos dirvožemininkų kvietimu pranešimą konferencijos plenariniame posėdyje maloniai sutiko skaityti pasauliniu mastu žinomas mokslininkas, buvęs tarptautinės dirvožemininkų sąjungos (IUSS) prezidentas (2014–2016) prof. dr. Rainer Horn iš Vokietijos (Kylio Christiano Albrechto universitetas).

Tarptautinės mokslinės konferencijos dalyviai diskutuoja bei dalijasi patirtimi dirvožemio fizikinių ir cheminių savybių tyrimo klausimais (iš kairės): prof. dr. Vaclovas Bogužas (ASU), prof. dr. Rainer Horn (Kylio Christiano Albrechto universitetas, Vokietija), Zigmas Medingis (LR ŽŪM) ir dr. (HP) Virginijus Feiza (LAMMC ŽI). *R. Vaisvalavičiaus nuotr.*

Dirvožemininkų ekspedicijoje dalyvavo apie 70 specialistų ir studentų iš 18 Lietuvos ir užsienio (Lenkijos bei Latvijos) mokslo ir akademinėjų institucijų. Sulaukta dėmesio ir iš Šiaurės Lietuvos ūkininkų bei su žemės ūkiu susijusių įmonių. Renginys organizuotas LMT, ASU ir LDD prie LMA ŽŪMMS paramos lėšomis, atliepianč nacionalinio projekto AGROTVARA (SIT-9/2015) tikslus – nustatyti šalies sunkios granulimetrinės sudėties dirvožemių raidos ypatumus ir jų tvaraus naudojimo galimybes.

Lietuvos dirvožemininkų ekspedicijos dalyviai prie išplautžemio profilio Akmenės r. ūkininko lauke. *J. Volungevičiaus nuotr.*

Šių metų ekspedicija buvo skirta jauniausiems, mažiausiai dirvodaros procesų paveiktiems dirvožemiams Šiaurės Lietuvos žemumose aptarti. Ties Linkuvos gūbrių dirvodaros amžius siekia tik apie 13 000 metų – tai yra labai nedaug, lyginant su Rytų ir Pietryčių Lietuva. Būtent todėl Šiaurės Lietuvos dirvožemiai pasižymi karbonatingumu ir dideliu molio dalelių kiekiu viršutiniuose dirvožemio sluoksniuose.

Ekspedicijos metu buvo aptarti probleminiai sunkių dirvožemių naudojimo klausimai. Dr. Aleksandras Velykis (LAMMC Joniškėlio bandymų stotis) pristatė inovatyvius šių dirvožemių dirbimo būdus, mažinančius dirvožemio suslėgimą ir didinančius sėklų daigumą. Tiksliojo ūkininkavimo taikymo patirtimi sunkiuose Akmenės r. savivaldybės dirvožemiuose dalinasi LDD narys Valius Ažuolas. Anot jo, ūkininkai turi turėti gilių ir kompleksinių žinių apie dirvožemį, kad ūkininkaudami ir siekdami optimalaus derliaus jo nenualintų.

Doc. dr. Vanda Buivydaitė atkreipė dėmesį, jog, vertinant dirvožemio našumo potencialą ir optimizuojant jo naudojimą, labai svarbu remtis teritorijos geologinės ir geomorfologinės sąrangos žiniomis. Palaikydami mokslininkės požiūrį, dirvožemininkai į savo ekspedicijas jau kelinti metai iš eilės kviečia ir kolegas geologus. Šiemet ekspedicijos diskusijose dalyvavo Lietuvos geologijos tarnybos darbuotojos dr. Virgilija Gregorauskienė ir dr. Aldona Damušytė, dirvožemininkų pasisakymus papildydamos ir susiedamos su vietovės geologine sandara bei reljefo susidarymo aplinkybėmis.

Ekspedicijoje nagrinėti ne tik dirvožemio ūkinio naudojimo klausimai, bet aptarti ir kai kurie teoriniai dirvožemių sisteminimo pagal WRB2014 klasifikaciją aspektai. Doc. dr. Rimantas Vaisvalavičius (ASU) ir dr. Romutė Mikučionienė (ASU, Kauno kolegija) akcentavo, kad

tarptautinės klasifikacijos išmanymas didina mūsų tyrimų tarptautiškumą, padeda bendrauti su kitų šalių specialistais.

Renginio mokslinio komiteto pirmininkas doc. dr. Jonas Volungevičius (LAMMC ŽI, VU) aktualizavo naujų, modernių dirvožemio granulimetrinės sudėties tyrimų metodų įsisavinimą ir jų pritaikymą Lietuvos teritorijos sąlygomis. Taip pat atkreipė dėmesį į būtinybę skatinti fundamentinius Lietuvos dirvodaros procesų tyrimus, juos siejant su dirvožemio našumo pokyčių prognozėmis.

Apibendrinant mokslines diskusijas buvo išsakytas rūpestis dėl tolimesnės Lietuvos dirvožemio mokslo bei dirvožemio naudojimo ir apsaugos politikos ateities. Susirūpinimą dėl to išsakė LMA tikrasis narys prof. habil. dr. Algirdas Motuzas (ASU), prof. habil. dr. Gediminas Staugaitis (LAMMC ATL) ir kiti ekspedicijos dalyviai. Diskusijos metu buvo atkreiptas dėmesys ir į tai, kad tolimesnis dirvožemio mokslo vystymas yra neatsiejamas nuo sistemingo duomenų apie dirvožemius kaupimo tęstinumo užtikrinimo. Vykstančių reformų kontekste buvo išsakytas susirūpinimas dėl Valstybės žemės fondo pertvarkų ir jame buvusio Dirvožemio skyriaus panaikinimo. Dar kartą atkreiptas dėmesys į tai, kad dirvožemis yra didžiausias Lietuvos turtas ir neatsinaujinantis gamtos išteklius, todėl už jo ateitį yra atsakingi ne tik mokslininkai ar dirvožemio specialistai – savo atsakomybės dalį, priimdami atitinkamus sprendimus dėl dirvožemio naudojimo ir apsaugos politikos vykdymo bei dirvožemio išteklių administravimo, turi prisiimti ir politikai bei kiti atsakingi valdžios atstovai.

Jau tapo gražia tradicija, kad Lietuvos dirvožemininkų draugijos ekspedicijos nariams yra organizuojama ir plati kultūrinė-pažintinė programa. Šiais metais apsilankyta Baltų kultūros muziejuje Naisiuose (Šiaulių r. sav.), Šaltiškių molio bei Menčių klinčių karjeruose (Akmenės r. sav.), Žagarės miestelyje (Joniškio r. sav.) ir jo apylinkėse.

Pasivaikščiojimas Baltų mitologijos parke ryškiai šviečiant vaivorykštei! R. Volungevičiaus nuotr.

Prof. habil. dr. Gediminas Staugaitis (LAMMC ATL) supažindina ekspedicijos dalyvius su senojo Baltų tikėjimo papročiais ir mitologija. *R. Vaisvalavičiaus nuotr.*

Lietuvos dirvožemininkų draugijos prie LMA ŽŪMMS kasmetinių mokslinių ekspedicijų sėkmė ir populiarumas priklauso nuo darnaus mokslinio bei organizacinio komitetų narių darbo, tačiau šis renginys būtų neįmanomas be šių veiklą remiančių Lietuvos mokslo institucijų pagalbos, o taip pat geranoriškų asmeninių iniciatyvų. Už pagalbą, kuri yra neįkainojama dirbant su sunkaus priemolio ir molio dirvožemiais, ruošiant profilius ir renkant jų duomenis ekspedicijai, esame dėkingi LAMMC Joniškėlio bandymų stoties mokslo darbuotojams dr. Aleksandriui Velykiui ir dr. Antanui Satkui. Už nuoširdžią pagalbą bei techninį aprūpinimą ruošiant dirvožemio profilius Menčių apylinkėse dėkojame Lietuvos dirvožemininkų draugijos nariui Valiui Ažuolui.

Organizuojamai ekspedicijai mokslinio solidumo, o diskusijoms pagrįstumo suteikia tyrinėjamų dirvožemio profilių laboratorinių tyrimų duomenys. Šioje ekspedicijoje aptariamų dirvožemio profilių laboratorinius tyrimus maloniai sutiko atlikti kolegos iš LAMMC Žemdirbystės instituto Cheminių tyrimų ir dirvožemio fizikinių savybių tyrimų laboratorijos. Už surastą galimybę atlikti ekspedicijos dirvožemio profilių cheminių ir fizikinių rodiklių bei granulimetrinės sudėties analizę mokslinės ekspedicijos organizatoriai nuoširdžiai dėkoja LAMMC Cheminių tyrimų laboratorijos vadovei dr. (HP) Alvyrai Šlepetienei ir Dirvožemio ir augalininkystės skyriaus vedėjui dr. (HP) Virginijui Feizai.

Parengė: Lietuvos dirvožemininkų draugijos prie LMA ŽŪMMS pirmininkas doc. dr. Jonas Volungevičius ir pirmininko pavaduotojas doc. dr. Rimantas Vaisvalavičius